הדר פשטה נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא. וגרלה לרשב"ג כשחל ר"ח טבת להיות בשבת שיש להפטיר בגרות דזכריה משום פרסומי ניסא ולא בהשמים כסאי שהיא הפטרת ר"ח ועוד כיון שהמפטיר קורא בשל תנוכה יש לו להפטיר מענין שקרא ומה שמקדימים לקרות בשל ר"ח משום דבקריאת התורה כיון דמצי למיעבד תרוייהו תדיר ופרסומי ניסא עבדינן תרוייהו ותדיר קודם[א] אבל היכא דלא אפשר למעבד תרוייהו[ב] פרסומי ניסא עדיף ועוד דבקריאת התורה אין כל כך פרסומי ניסא שאינו מזכיר בה גרות כמו בהפטרה[ג] ועוד גרלה לרשב"ג דעל כן הקדימו של ר"ח כדי שהמפטיר יקרא בשל תנוכה ויפטיר בגרות דזכריה: **ה"ג חוא דהוו רגילי בשרגא.** פי' הבעל והאשה לכך אמר תרי גברי רברבי נפקי מהכא ולקמן אמר מזא דהוה רגילה האשה לבדה לכך קאמר דנפיק חד גברא רבא בזכותה: **דבי נשא דרב שיזבי.** אומר ר"ת דכבר נפטר אביו לכך קאמר בהאי לישנא דאי מחיים הוה ליה למימר דבי אבוה ואומר ר"ת בשם רבינו שמואל שבשומבין כתובה אם אבי הכלה מחיים כותבין דהנעלת ליה מבי אבוה ואם כבר מת כותבין דהנעלת ליה מבי בעל ולרשב"ג ולרא"י דאפי' מחיים אשכחן דקאמר בי נשא בפרק מי שהחשיך (לקמן דף קנו.) לוי בריה דרב הונא בר חייא אשכחיה לגבלא דבי נשא דקבגיל ופסי לתוריה בטש ביה אתא אבוה אשכחיה כו' ויכול לכתוב בכתובה כאשר ילדה[ד]: **גזרה יו"ט אטו שבת.** וא"ת בכל שמניח שאין מדליקין בהן בשבת בגזור יו"ט אטו שבת ובמתני' תנן אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט משמע דבשאר שמנים[ד] מדליקין וי"ל דבשאר שמנים דכיון דאין נמשכין אחר הפתילה כי שרי ביו"ט לא אתי למישרי בשבת דפשיטא הוא דאיכא למיגזר בהן שמא יטה[ה] אבל שמן שריפה אי שרי ביו"ט איכא למטעי ואתי למשרי בשבת כיון דנמשך אחר הפתילה לפי שאינו פשוט לעולם דטעמא דמתוך שמלוה עליו לשורפו גזרה שמא יטה[ו] הקשה ה"ר אליעזר[ז] דהכא מפרש רבה דטעמא[ח] גזרה יו"ט אטו שבת ולקמן (דף כד:) מפיק מקרא דהוא לבדו והשיב לו רבינו שמואל דע"כ לקמן הוי רבא שהוא אחר אביי והכא רבה שהרי משיב לו אביי תלמידו וגם פליג עליה רב חסדא תבירו אך קשה[ט] מאי פריך הכא אביי אלא מעתה ביו"ט ליתתרי הוא גופיה מפיק לקמן דאין מדליקין בשמן שריפה מעולת שבת בשבתו[י] וגרלה לפרש דאביי ורבא לקמן לא קיימי אמאי דקאמר מ"ט אין מדליקין לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט ולית להו הא גזרה [תרומה אטו קדשים] אלא קיימי לפרושי מנ"ל שאין שורפין קדשים ביום טוב ורשב"א מפרש הכי אלא מעתה ביום טוב ליתתרי אי אמרת בשלמא דמיירי ביום טוב אחל בערב שבת וטעמא לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב כדמוקי לה רב חסדא שפיר אלא כיון שאמרת טעמא דאין מדליקין בשבת גזרה שמא יטה השתא לא אני לפרושי דביום טוב אין מדליקין לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט דהא מה שייך יו"ט לאיתני הכא[יא] כיון דביו"ט טעמא אחרינא הוא אלא צריך לפרש דביו"ט נמי שמא יטה ומאי יטה שייך ביו"ט ולפ"ז מתיישב ליתא אלא מעתה דמשמע שיש לפרש בענין אחר שלא יקשה ביו"ט ליתתרי ולא קשה דאביי דאתיא ואם תאמר דהכא גזר רבה יו"ט אטו שבת ושבת גופיה שמא יטה א"כ סבר דגזרינן גזרה לגזרה וכרש פירקין קאמר[יב] היא גופה גזרה ואתן ניקוס וגגזור גזרה לגזרה ולא

ומפני ביטול עניים שלא יהו עניים יושבין ומשמרין עכשיו מניח בעה"ב פאה ומפני חשד שלא יהיו עוברין ושבין אומרים תבא מארה לאדם שלא הניח פאה בשדהו ומשום [1]בל תכלה אטו כולהו לאו משום בל תכלה נינהו אמר רבא מפני הרמאין: אמר רב יצחק בר רדיפה א"ר הונא [א]נר שיש לה שני פיות עולה לב' בני אדם אמר רבא [ב]מילא קערה שמן והקיפה פתילות כפה עליה כלי עולה לכמה בני אדם לא כפה עליה כלי עשאה כמין מדורה ואפילו לאחד נמי אינה עולה: אמר רבא פשיטא לי [ג]נר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף משום שלום ביתו וקידוש היום נר ביתו עדיף משום שלום ביתו בעי רבא נר חנוכה וקידוש היום מהו קידוש היום עדיף דתדיר או דילמא נר חנוכה עדיף משום [ד]פרסומי ניסא בתר דאבעיא הדר פשטה [ה]נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא: אמר רב הונא [ה]הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים הזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה הזהיר בציצית זוכה לטלית נאה הזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין רב הונא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפתחא דרבי אבין נגרא חזא דהוה רגיל בשרגי טובא אמר תרי גברי רברבי נפקי מהכא נפקי מינייהו רב אידי בר אבין ורב חייא בר אבין רב חסדא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפיתחא דבי נשא דרב שיזבי חזא דהוה רגיל בשרגי טובא אמר גברא רבא נפק מהכא נפק מינייהו רב שיזבי דביתהו דרב יוסף הות מאחרה ומדלקת לה אמר לה רב יוסף תניא [2]לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן סברה לאקדומה אמר לה ההוא סבא תנינא [ו]ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר: [ז]אמר רבא דרחים רבנן הוו ליה בנין רבנן [א] דמוקיר רבנן הוו ליה חתנוותא רבנן [ב] דדחיל מרבנן הוא גופיה הוי צורבא מרבנן ואי לאו בר הכי הוא משתמען מיליה כצורבא מרבנן: ולא בשמן שריפה וכו': מאי שמן שריפה אמר רבה [ח]שמן של תרומה שנטמאה ואמאי קרו לה שמן שריפה הואיל ולשריפה עומד ובשבת מ"ט לא מתוך שמצוה עליו לבערו גזרה שמא יטה א"ל אביי אלא מעתה ביו"ט ליתתרי אלמה תנן [ט]אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט גזרה י"ט אטו שבת רב חסדא אמר לשמא יטה לא חיישינן אלא הכא ביו"ט שחל להיות ע"ש עסקינן לפי [י]שאין שורפין קדשים ביו"ט והא מדקתני סיפא אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט מכלל דרישא לאו ביו"ט עסקי' א"ר חנינא מסורא מה טעם קאמר מה טעם אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט תניא

ומפני נעול עניים. שלא היו יודעים מתי יקצור[ה] לותם: **מפני החשד.** שהעוברין רואין בגמר קצירו שהוא מכלה את הכל לא יהא שנתנה כבר: **ומשום לא תכלה.** דמשמע שעת קצירו: **אטו כולהו.** הני דאמרן לא טעמא דלא תכלה קא מפרשי מאי שנא שעת קצירו: **אמר רבא מפני הרמאין.** העוברין על לא תכלה ואומרים כבר הנתנוה: **שפי פיות.** שהגרות שלהם של חרס הן ומכוסין ועושים לו נקב בגלי כסויו להכניס לו הפתילה והוא הפה ולמעלה בכיסויו יש נקב קטן וגם חלל יש למעלה מן הכסוי ומתמלא שמן והוא נכנס דרך הנקב מעט מעט אם יש בו שני נקביס משני לדדין עולה לשני בני אדם למהדרין העושין נר לכל אחד ואחד: **עשאה כמדורה.** שהאש מתחברת לאמצעיתה ואינו דומה לנר: **נר ביתו ונר חנוכה.** נר ביתו בשבת והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי גרות: **שלום ביתו.** ומכי אמרינן לקמן (דף כה:) ותזנח משלום נפשי[ו] זו הדלקת נר בשבת שבני ביתו מצטערין לישב בחשך: **בניס תלמידי חכמים.** דכתיב (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור על ידי נר מצוה דשבת ותנוכה בא אור לתורה: **דרבי אבין גברא.** חרש עניים: **בשרגא.** לשבת: **חליף ותני.** עובר ושונה כלומר עובר תמיד: **דבי נשא (ח).** אביו ואיכא דאמרי אמיר: **נפק מינייהו.** לחתנו כגנו: **מאחרה ומדלקה.** נר של שבת שמוך לחשכה: **לא ימיש.** קרא יתירא הוא להך דרשה דהא כתיב וה' הולך לפניהם יומם[ז]: **עמוד הענן.** של יום משלים אורו לעמוד האש שהיה עמוד האש בא קודם שיצקע עמוד הענן. אלמא אורא אורא בהכי: **לאקדומי.** בעוד היום גדול: **חגיגא.** שונה אני: **שלא יקדים.** דלא מיכלא שהיא של שבת: **דרחים.** אוהב: **הוו ליה בנין רבנן.** (ט) ואתכתא עליהם כאב על בן: **ואי לאו בר הכי (ג).** שאינו רגיל לעסוק בתורה: **ונשריפה עומד.** שאסור בתחילה: **שמלוה עליו לבערו.** דילמא אתי ביה לידי תקלה דאכילה: **שמא יטה.** כדי שיתבער מהר: **ביום טוב.** דליכא למיחש להטייה ליתתרי: **בערב שבת.** והוא צריך להדליקה מבעוד יום ונמצא שורף קדשים ביו"ט ולקמן בפרקין (דף כד:) ילפינן מקראי דלית שורפין: בגרכת

מג א מיי' פ"ד מהל' תענית הל' ד סמג עשין ה טוש"ע א"ח סי' תרעא סעיף ג:

מד ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

מה ג מיי' פ"ד מהל' תענית הל' יג יד טוש"ע א"ח סי' רפג סעי' ג וסי' רלו סעיף ה וסי' תרעח:

מו ה מיי' פ"ה מהל' שבת הל' ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רפג סעיף ט כ:

מז ו [מיי' פ"ד מהל' תענית הל' ה] טוש"ע א"ח שם סעיף ד:

מח ז מיי' פי"ח מהל' תרומות הלכה ח:

מוסף תוספות

א. דאיכא פרסומי ניסא באחרונה כמו בראשונה. תוס' הלא"ש. ב. בהפטרה, שאין מפטירין אלא אחד. תוס' הלא"ש. ג. [ד]איכא פרסום, הילכך יש להפטיר בגרות דזכריה. תוס' הלא"ש. ד. אסורים. תוס' הלא"ש. ה. ובי"ט ליכא למיגזר. תוס' הלא"ש. ו. דלא בקיאי אנשי בהאי טעמא וכו' לא ידעי אנשי טעם האיסור. תוס' הלא"ש. אלא יסברו מפני שהוא יום קדוש אסור לשרוף בו שמן תרומה שהוא קודש מפני שאין שורפין קדשים בשבת, והלכך אם תתיר להם יו"ט יבאו להתיר גם בשבת והם לא ידעו טעם הדבר שלא אסרוהו חכמים משום שריפת קדשים וכו' ולא נאסרה אלא מפני שמצוה עליו לבערו גזירה שמא יטה. תוס' רי"ד. ז. בר נתן. תוס' הלא"ש. ח. דאין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט. תוס' הלא"ש. ט. דאביי אדאביי. תוס' הלא"ש. י. ומנא לי' לאביי דרבה לית לי' האי טעמא. תוס' הלא"ש. יא. כיון דלא שייכא להך מתני' כלל. תוס' הלא"ש. יב. רבה גופי' אהא דפריך לי' אביי מחלב מהוחך וקרבי דגים שנימוחו. תוס' הלא"ש.

תורה אור השלם

1 וּבְקַצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פֵּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט: ויקרא יט ט

2 לֹא יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לַיְלָה לִפְנֵי הָעָם: שמות יג כב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דבי כשא. ל"נ ע"ל כתף קנו ע"ב מנואר דבי כשא פי' אבוי: (ב) ד"ה הו ליה בנין רבנן הואיל ואתכתבו: (ג) ד"ה ואי לאו בר הכי הוא שאינו:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא דרחים רבנן. עי' מכות יו"ל ע"א:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דמוקיר רבנן. ל"ל דדחיל מרבנן:

[ב] שם דדחיל מרבנן. ל"ל דמוקיר רבנן:

מוסף רש"י

לא ימיש. בקב"ה אם עמוד הענן כו', משלים לעמוד הענן. שעד שלא יסקע זה עולה זה (שמות יג כב).

רבינו חננאל

אמר רב הונא [נר] שיש לו ב' פיות עולה לב' בני אדם. אמר רב מילא קערה שמן והקיפה פתילות עולה מניין פתילות לבני אדם, אילו הן מן המהדרין שצריכין לנר לכל אחד ואחד, ואם לא כפה עליה כלי נעשית כמדורה ואפילו לאחד אינה עולה. אמר רבה נר ביתו עדיף מנר חנוכה ומקידוש היום, משום שלום ביתו שנאמר (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך, ונר חנוכה עדיף מקידוש היום כדי לפרסומי ניסא. אמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה הויין לו בנים ת"ח, הזהיר במזוזה כו'. דביתהו דרב יוסף הוות מאחרה ומדלקה, סמוך לחשיכה בע"ש. אמר [לה] רב יוסף תנינא לא ימיש עמוד הענן יומם וגו', מלמד שעמוד הענן משלים לעמוד האש, כלומר בא עמוד האש ועדיין עמוד הענן קיים. סברה לאקדומי טובא. תנא ליה ההוא סבא ובלבד שלא יקדים ובלבד [שלא] יאחר, אלא בעת שקיעת החמה קודם כמעט תהיה הדלקה ולא בשמן שרפה. אוקמה רב חסדא ביו"ט שחל להיות ע"ש עסקינן דבעי אדליקי נר של שבת מבעוד יום ונמצא מדליקו ביו"ט, ואין מדליקין שמן שרפה ביו"ט דקיי"ל שאין שורפין קדשים ביו"ט.

מסורת הש"ס

א) [כרלות יד.], ב) [תוספתא' סוטה פ"ד:], ג) [לקמן כד:], ד) [לקמן כד: מגמות מו:], ה) כס"ל: יקלה, ו) [מיכה ג], ז) [שמות יג], ח) [ועי' תוס' ב"ב יב: ד"ה המגלגל],

מסורת השלם

(ט) [לקמן כד:], ו) [לקמן כד:], ז) [לקמן כד: מגמות מו:], ח) כס"ל: יקלה, ו) [מיכה ג], ז) [שמות יג], ח) [ועי' תוס' ב"ב יב: ד"ה המגלגל],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בברכת המזון. בתפלה פשיטא לן שהרי להלל ולהודאה נקבעו כדאמרינן לעיל[ד]: **לא תיישבין.** לא תיישבין. אינו להזכיר: **אינו מזכיר.** אינו צריך להזכיר: **מה פעמים בברכת הודאה.** דהא כולה מילתא דחנוכה עיקרה להודאה נתקנה: **בהודאה.** בברכת התורה: **ואומר מעין המאורע בעבודה.** לבקש רחמים על ישראל ועל ירושלים להשיב עבודה למקומה לעשות קרבנות היום: **שני וחמישי.** משמע של כל שבתות השנה ומאי עבידתייהו לזוכרם ולחלקם משאר ימות השנה: **של תעניות.** שהיו גוזרים תעניות על הגשמים שני וחמישי [ושני] במס' תענית (דף י.): **ושל מעמדות.** כלומר לימים של מעמדות שהיו מתענין ארבעה תעניות בשבת שני ושלישי וחמישי[ה] ומעין המאורע דילהו תפלת תענית: **ערבית.** לילי כיפורים ואע"פ שאוכל ושותה כל הלילה מתפלל תפלת תענית מאחר שנכנס היום והכי נמי אמר רב הונא במסכת תענית (דף יא.): יחיד שקבל עליו תענית אף על פי שאוכל ושותה כל הלילה מתפלל תפלת תענית. ובמס' הגאונים מצאתי בריית שנו רבותיו פעמים שתלה שרוי בתענית ואינו מתפלל ופעמים שאינו שרוי בתענית ומתפלל הא כיצד כאן בכניסתה כאן ביציאתה כלומר ערב תענית אע"פ שעתיד לאכול לאחר תפלה מתפלל תפלת תענית ואיל מחרתו אף על פי שעודנו בתענית כשמתפלל תפלת ערבית אינו מתפלל תפלת תענית. וסוף דברי הגאונים כתבו אבל אין אנו רגילים לומר ערבית ואפילו שחרית שמא יאמרו לו אונס חולי או גולמוס ויטעום כלום ונמצא שקרן בתפלתו: **אין מחזיירין אותו.** דלאו דאוריית'תא היא: **בברכת המזון.** של ערבית בכניסתו וכ"ש ביציאתו שכבר עבר היום: **של תנוכה במוספין.** בתפלת מוספין דשבת ור"ח שבתוך ימי חנוכה מהו להזכיר על הניסים בהודאה: **בד' ספנות.** ערבית ושחרית ומוסף ומנחה וכיון שחובת תפלה זה היום אינה פחותה משאר תפלות של יום: **אין נגיעה בר"ח.** הכא נמי הואיל אלמלא ר"ח אין מוספין בחנוכה לא בעי לאזכורי: **הכא איפיה** [ו] **(בשחרית וערבית) ומנחה.** וכיון שהיום מחויב בארבע תפלות כזו כן זו: **המפטיר בנגיעה במנחה בשבת.** מלאתי בתשובת הגאונים שהיו רגילים לקרות בנגיעה בשבתות במנחה עשרה פסוקים וביומי פרסיים גזרו גזרה[ז] שלא לעשות וכיון שנסתלקו נסתלקו: **אין נגיעה במנחה ביום טוב.** ואף על גב דאיתיה שחרית הואיל ומנחה לאו משום יום טוב אתי לא מזכרינן: כלל

תניא כוותיה דרב חסדא [ח]כל אלו שאמרו אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן ביום טוב חוץ משמן שריפה לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב: איבעיא להו מהו להזכיר של חנוכה בברכת המזון כיון דמדרבנן הוא לא מדכרינן או דילמא משום פרסומי ניסא מדכרינן אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא אינו מזכיר ואם בא להזכיר מזכיר בהודאה רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא סבר לאדכורי בבונה ירושלים אמר להו רב ששת כתפלה [א]מה תפלה בהודאה אף ברכת המזון בהודאה: איבעיא להו מהו להזכיר ראש חודש בברכת המזון אם תימצי לומר בחנוכה דרבנן לא צריך ראש חודש דאורייתא צריך או דילמא כיון דלא אסור בעשיית מלאכה לא מזכרינן רב אמר [ב]מזכיר רבי חנינא אמר אינו מזכיר אמר רב זריקא נקוט דרב בידך דקאי רבי אושעיא כוותיה דתני ר' אושעיא [ג]גימים שיש בהן קרבן מוסף כגון ר"ח וחוש"מ ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו ואין בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון ימים שאין בהן קרבן מוסף כגון שני וחמישי (ושני) ותעניות ומעמדות שני וחמישי מאי עבידתייהו אלא שני וה' וב' של תעניות ומעמדות [ד]ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר מעין המאורע בשומע תפלה [ה]ואם לא אמר אין מחזירין אותו [ו](ואין בהן קדושה על הכוס) ואין בהן הזכרה בברכת המזון: איבעיא להו מהו להזכיר של חנוכה במוספין כיון דלית ביה מוסף בדידיה לא מדכרינן או דילמא יום הוא שחייב בארבע תפלות רב הונא ורב יהודה דאמרי תרוייהו אינו מזכיר רב נחמן ורבי יוחנן דאמרי תרוייהו [ז]מזכיר אמר אביי לרב יוסף הא דרב הונא ורב יהודה דרב הוא דאמר רב גידל אמר רב ראש חדש שחל להיות בשבת המפטיר בנביא בשבת אינו צריך להזכיר של ראש חדש שאילמלא שבת אין נביא בראש חדש מי דמי התם נביא בדר"ח ליכא כלל הכא איתיה בערבית ושחרית ומנחה אלא להא דמיא דאמר רב אחדבוי אמר רב מתנה אמר רב יום טוב שחל להיות בשבת המפטיר בנביא במנחה בשבת א"צ להזכיר של יום טוב שאילמלא שבת אין נביא במנחה ביום טוב ולית

ולא גזרי' נתן לתוך חלב מהותך שמן אטו לא נתן דבלא נתן נמי לא אסור אלא אטו שאין מהותך אע"ג דבחלב מהותך גזרינן גזרה לגזרה דגזרי' אטו שאינו מהותך ושאינו מהותך אטו שמא יצה הא לא חשיב גזרה לגזרה[ח] דכשאינו מהותך ודאי יצה לפי שאינו נמשך אחר הפתילה אבל הכא משום שמלוה עליו לית לן למימר ודאי יצה ותירץ ר"י דהכא לא חשיב גזירה לגזרה דיו"ט ושבת[ב] כי הדדי נינהו דאמרינן בפרק במה אשה (לקמן דף ס. ושם) גבי סנדל המסומר[ג] ובקשה לרשב"ל דהכא גזרינן יו"ט אטו שבת ובריש כל הכלים (לקמן דף קכד. ושם) מסקינן דלא גזרינן ושמא לין להשוות גזרות של חכמים זו לזו אותם שאינם במלאכה אחת[ד]: **גזירה יו"ט אטו שבת.** ובקשה לרשב"ל הא דתנן בפ"ג דביצה (דף מ: ושם) מעשה ושאל ר' טרפון עליה ועל החלה שנטמאת ואמרו לו יזיזם ממקומם[ה] והשתא לרבה אמאי לא יזיזנה והא חזיא להיסק אמת מצטילו דלא שייך בה למיגזר יו"ט אטו שבת כמו בשמן[ו] ולפי טעמא דלין שורפין קדשים ביום טוב ניחא ולריך לחוק דגזרינן חלה בשבת אטו שמן[ז]:

תניא כוותיה דרב חסדא. ומ"ת והא[ז] משמע חוץ משמן שריפה לאין מדליקין בשבת ולא ביו"ט והיינו דלא כרב חסדא דלדידי' מדליקין בשבת[ח] וי"ל דה"ק כל אלו שאמרו אין מדליקין בשבת מדליקין ביום טוב וכ"ש אותו שמדליקין בשבת מדליקין ביום טוב חוץ משמן שריפה שאף על פי שמדליקין בשבת[ט] אין מדליקין ביום טוב וכו':

איבעיא להו מהו להזכיר של חנוכה בברכת המזון. תימה דהך מילתא הוה ליה לאסוקי לעיל גבי מילי דחנוכה[יא]:

מהו להזכיר של חנוכה בבהמ"ז. [יב]בתפלה פשיטא ליה דמזכיר משום דתפלה בגבור הוא ואיכא פרסומי ניסא אבל בבהמ"ז שבנית[יג] ליכא פרסומי ניסא כולי האי:

מזכיר בהודאה. דעל הניסים הודאה היא ולא תפלה[יד]:

בבונה ירושלים. כמו בר"ח שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלים [טו]ומשום דיעלה ויבא היא תפלה ותחנונים תקנוה[טו] בבונה ירושלים דהיא נמי תפלה וצי"ח תיקנוה בעבודה שהיא תפלה להשב ישראל לירושלים: **או דילמא כיון דלא אסור בעשיית מלאכה כו'.** והא דאמר בפ"ג דמגילה (דף כב: ושם) כל שיש בו ביטול מלאכה לעם כגון תענית ציבור וט' באב קורין שלשה ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון רלאש חודש וחולו של מועד קורין ד'[טז] היינו מנהג בעלמא שאין רגילין לעשות מלאכה[ט]:

דתני ר' אושעיא (כוותיה) כו'. מהכא לא הוי בעי למיפשט לעיל דאיתו מזכיר חנוכה בברכת המזון דאיכא למידחי דדוקא נקט תעניות ומעמדות אבל חנוכה ופוריס אף על פי שאין בהן קרבן מוסף צריך להזכיר משום פרסומי ניסא ואיכא ליכא למיפשט דדילמא נקיט תעניות ומעמדות משום תפלת מוסף והוא הדין דחנוכה ומיהו אף בחנוכה ופוריס אם לא אמר בתפלה אין מחזירין אותו[י] כדתניא בהדיא בתוספתא דברכות (פרק ה"ה): **תעניות** ומעמדות ערבית שחרית ומנחה כו'. מה שפי' הגאונים שאין אנו רגילין לאומרה ערבית ואפילו שחרית שמא יאמרו לו אונס חולי או גולמוס ונמצא שקרן בתפלתו ומה שס"ל מתפלל שחרית היינו לפי שא"א שלא יתענה אחד מהם וקשה לר"י אם כן היאך נוהגים שלא ימצא שקרן בתפלתו קודם תקנת הגאונים ונעיל בפ"ק (דף יא.) דאמר ליזוף מר וליפרע הלא כבר התפלל תפלת תענית[יא]: **אלא** להא דמיא דאמר רב אחדבוי כו'. תימה מרתי מילתא דרב למה לי לאשמועינן יום טוב שחל להיות בשבת[יב] וכ"ש דאם חודש ליכא נגיעה כלל ותירץ ר"י דאחלא מכלל חבירתה איתמר:

שאלמלא שבת אין נביא במנחה. וקשה לר"י דתנן בפרק שלישי דמגילה (דף כא. ושם ע"ב) בשני וחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה ואין מפטירין בנביא ותירץ ר"ת דנביא דהכא[ב] היינו כתובים שהיו מפטירין בכתובים בשבת במנחה כדאמר בפרק כל כתבי (לקמן דף קטז:) בנהרדעא פסקי סידרא בכתובים במנחתא דשבתא[יא] ובמגילה[יב] אחירי בנביא ממש: ולית

מסורת הש"ס

ה) תוספתא פרק ג, ג) [תוספתא ברכות פ"ג מ"ב וקל"ע], ג) מ"ז ל"ב, ד) [דף כא.]; ה) [תענית מ:], ו) [ל"ל בערבית ושחרית], ז) כס"ל: שמה, ח) עיין רש"ת, ט) [ל"ל משום. שבת של מץ], י) [ע"ע תוספות תענית יח. ד"ה ר"ח ותוס' ר"ה כב. ד"ה משום ותוס' מגילה כב: ד"ה ושאין],

רבינו חננאל

ותניא כוותיה כל השמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אבל מדליקין בהן ביו"ט חוץ משמן שריפה, שאין שורפין קדשים [פסולין] ביו"ט (פסולין). אמר רבא מזכיר של חנוכה בברכת המזון כתפלה, מה תפלה בהודאה אף ברכת המזון בהודאה. אמר רב מזכיר של ר"ח בברכת המזון, דתני רב הושעיא ימים שיש בהן קרבן מוסף, כגון ר"ח וחולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בעבודה, ואם לא אמר מחזירין אותו, ואין בהם קדושה על הכוס, ויש בהן הזכרה בבהמ"ז. ימים שאין בהם קרבן מוסף, כגון שני וחמישי ושל תעניות ומעמדות ערבית ושחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בשומע תפלה, ואם לא אמר אין מחזירין אותו, ואין בהם קדושה על הכוס ולא הזכרה בבהמ"ז. **ואסיקנא** נמי דמזכיר של חנוכה בתפלת המוסף של שבת ושל ר"ח שבת

עין משפט נר מצוה

מט א מיי' פ"ג (מהל' תפלה הל' יג ופ"ב) מהלכות ברכות הלכה ו סמג עשין כז טוש"ע ס"ר סי' תרפב סעיף ה:

נ ב מיי' פ"ג מהל' ברכות הלכה ה סמג עט טוש"ע ס"ח סי' תכד:

נא ג מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה י סמג עשין יט טוש"ע ס"ח סי' תכב סעי' ה ומימן מל סעיף ב:

נב ד מיי' שם הל' יד טור וש"ע ס"ח סי' תקסה סעיף ה ג:

נג ה שם סעיף ב:

נד ו מיי' שם הל' יג סמג שם טוש"ע ס"ח סי' תרפב סעיף ב:

מוסף תוספות

א. דחדא גזירה היא. תוס' יומים לעיל כא. ד"ה [ס"ל נופה גזירה ומן נקום ונגזור גזירה לגזירה]. ב. חדא גזירה היא. תוס' הרא"ש. ג. אע"ג דלא גזרי' שאר נהרות אטו יורדן ולא תענויות דאיכא כנופיא אע"ה גזרו יו"ט אטו שבת דיו"ט ושבת כי הדדי נינהו. תוס' הרא"ש. ד. דהכא כיון דגזירה שמא יטה, שהוא מלאכה גמורה של תורה, חשביגן להו כחדא וכו' אבל בפ' כל הכלים גבי שלטול דרבנן אע"ג דמשום חשש הוצאה אסרום, חומרא יתירא היתה ולא גזרינן בה יו"ט אטו שבת. ריטב"א. ה. לפי שאינה ראויה לכלום. תוס' הרא"ש. ו. שמדליק בערב שבת ואיכא למגזר שמא יטה בשבת. תוס' הרא"ש. ז. מלישנא דבריתא. מי' הר"ן. ח. [דן]לא אסיר אלא ביו"ט שחל להיות בער"ש. תוס' הרא"ש. ט. דליכא למיחש להטי', וכ"ש דהוה לן למשרי ביו"ט, אפ"ה. שיטה להר"ן. י. לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט, והיינו סייעתי' דרב חסדא. שיטה להר"ן. יא. למה הפסיק בפסקא ד'ולא בשמן שריפה' בין הלכות חנוכה. מי' הר"ן. יב. והא דאביעיא להו בבהמ"ז ולא איבעיא להו בתפלה, משום. מי' הר"ן. יג. מיבעיא לי'. מי' הר"ן. יד. שכל שיש בה הודאה לשעבר אומרו בהודאה. מאירי. טו. כדין כל תפלה להבא. מאירי. טז. והנכון, דהתם לאו דאסיר בעשיית מלאכה, אלא. ריטב"ש. יז. שאין מחזיירין אלא ביום שיש בהם קרבן מוסף, אבל אין בהם קרבן מוסף כגון חנוכה ופורים שחרית ומנחה, תענויות ומעמדות אין מחזיירין אותו. הגהות מרדכי. יח. אלמא כל כה"ג לאו שקר מקרי. מי' הר"ן. כיון שבשעה שהתפלל בתענית הי'. מי' הר"ן. יט. דאע"ג דאיכא נביא ביום, כיון דליכא נביא במנחה אין מזכיריין. תוס' הרא"ש. כ. דמפטיר בנביא במנחה בשבת כשחל ביו"ט, לאו דוקא נביא, אלא. תוס' מגילה כא. ד"ה הקורא. כא. ופסקי היינו הפטרה. תוס' מגילה כא. ד"ה הקורא. כב. [דקאמר] דאין מפטיריין. תוס' הרא"ש.

ולית הילכתא ככל הני שמעתתא. פי' בקונטרס כרב הונא ורב יהודה ורב גידל ורב אחדבוי ואומר ר"י דלא היה לו לומנות דרב גידל בהדייהו דאפילו ריב"ל מודה דאין צריך להזכיר של רא"ש מקדש בנביא כיון[א] דנביא בר"מ ליכא כלל[ב] וכן אמו מוהגין שלא להזכיר[ג] מ):

איבא בינייהו דרב ברונא אמר רב ולא מסיימי. הקשה ריב"א אמאי לא מסיימי והא אמר בהמוכר פירות (ב"ב דף נג:) דכל תנא בתרא לטפויי אתא[ד] ◦וי"ל דהכא דאיכא ג' תנאים איכא למימר[ה] דלא אתא לטפויי אלא אנחום המדי דאמר מדליקין בחלב מבושל בעייני ואתו מחכמים למימר אפילו במבושל אין מדליקין בעייני אבל בנתינת שמן לתוכו מותר וטעמא דת"ק נמי איכא למימר דאסר בנתינת שמן דומיא דזפת ושעוה[ו] ולא מסיימי משום דאיכא למימר תנא בתרא[ז] לטפויי[ח] אתא: **לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט.** ומ"מ היכי ילפינן תרומה מקדשים[ט] דקדשים דין הוא שאין שריפתן דומה יו"ט לפי שאין יכול ליהנות בשעת שריפה ולא אמרינן מתוך שהותרה הנערה לגורך הותר' נמי שלא לגורך אלא שלא לגורך אוכל נפש אבל צריך שיהא קצת גורך' להתמתמ או לשום הנאה אבל הנערה לגמרי שלא לגורך לא הותרה[א] אלא שריפת תרומה טמאה[ב] שמותר ליהנו' בשעת שריפה למה יאסר[ג] מאי שנא משמן מוגן[ד] שמותר לשורפו ולהדליקו להנאתו דאטו תרומה לפי שיש מצוה בשריפתה מיגרע גרע ואומר ריב"א דודאי גרע[ט] ◦דכיון שאסרה תורה כל הנאות רק הנאת שריפה אם כן הנערה זו אינה לגורך הנאתו אלא לשם מצות שריפה אלא שהתורה לא הקפידה שיהנה ממנה בשעת שריפה[ט] ולהכי לא דחיא יו"ט[ז] מידי דהוה אנדרין ונדבות[ט] דאין קרבים ביו"ט[א] אלא שמן המלך גבוה קא זכו[ט] וכן שמן הלחם לדידיה אין אפייתן דוחה יו"ט אע"פ שיש בהן אכילת אדם משום דעיקרן לגורך גבוה ומ"ל קרבין ביו"ט היינו משום דקסבר דעיקר שחיטתן ואפייתן נמי לגורך אדם אבל[ב] שריפת תרומה טמאה ולאי לשם מצות שריפה אלא לשם הנאה[בא] אלכך אסור ביו"ט כשאר קדשים ול"י ◦נראה[בב] דלא שייך בשריפת תרומה לומר משולמן גבוה קא זכו ולא דמו לשמי הלחם שהאפייה היא לגורך גבוה שהרי אחר אפייה צריך לעשות בהם תנופה וכן אחר שחיטת בדרים ונדבות עושין מהן לגבוה אבל תרומה טמאה אין עושין ממנה לגבוה כלום וליכא למימר הה משולמן גבוה קא זכו[ג] והכי מפרש ר"י לפי שאין שורפין קדשים ביו"ע מי[ג] גזרו תרומה אטו קדשים[ה] ◦ומ"מ איכא אטו קדשים משום דאין שורפין קדשים ביו"ט ◦נגזור משום תרומה שלא לגורך דאפילו שורפין קדשים ביו"ט דאתי עשה ודחי לא תעשה תרומה שלא לגורך אין שורפין דמשמע מתוך פרש"י כמשמן דאין עשה בשריפה אלא מדרבנן וי"ל דשריפת תרומה שלא לגורך לא שכיח דשום אדם לא ישרפנה חנם כיון שיכול ליהנות בשריפתה וכדמוכח בירושלמי כלשון הזה: **בקר שני לשריפתו.** וא"ת אי בקר שני דוקא ואינו יכול לשורפו בגיל מוצאי יו"ע[ב] היכי מוכח דאין שריפת קדשים דוחה יום טוב הא ע"כ אינו מעטה דאין שריפת קדשים דוחה יום טוב ומי לא אין שורפין[ב] ואם כן גזרת הכתוב הוא לשרוף בבקר שני וי"ל הא דאין שורפין בגילה היינו משום דהקפיד הכתוב שלא לשרוף הקדשים בגלמים דאין נאכלין לאור שלשים ואפילו הכי אין נשרפין[בא] אלא ביום שלישי כדדרים ברים פסחים (דף ג. ושם)[בב] ביום השלישי בתא שרוף ביום אתה שורפו כו': **ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביום טוב.** תימה כיון דקרא בשבת אי"כ אינו למדרש ולא עולת חול דוקא ולא חול בשבת דאמר מיום טוב[ל] וי"ל דאיכי סבר כרבי עקיבא דדרים בפרק אלו קדשים (לקמן דף קיד.) עולת שבת בשבת אחרת לימד על אבני שבת שקריבין ביום טוב מדאיצטריך קרא למשרי עולת שבת ביום טוב אם כן עולת חול ביום טוב אסור בשבת שקריבין ביום טוב דאלמא דאין שבת בשבת אחרת לימד על אבני שבת שקריבין ביום טוב דלאמר אמר דאסר לא אמר דאסר אלא אם כן עולת חול ביום טוב דלא אמר דאסר אלא אם כן עולת חול ביום טוב אבל אם אין שבת בשבת אחרת לימד על אבני שבת שקריבין

עשה הוא. דמשמע שבות בו: **ואין עשה.** דבשם שמרופו דומה יו"ט דהוא לא תעשה ועשה ואע"ג דהדלקת נר ביו"ט מלאכה המותרת היא הוא"ל והבערת שאר קדשים שאין נהנין מהן נאסרין גם זו לא יצא מן הכלל: **הא בחול שפיר דמי.** לאיתהניי מינה: **מלוה לשרוף את התרומה שנטמאת.** דדמיין לקדש ועוד משום תקנה: **לא בעריפי ממנו.** במעשר שני כתיב: **בטומא.** בין שאני טמא בין שהוא טמא: **קדש לא ממעיטנא.** מהך חומרא: **שכן.** יש בו חומרי פנקעב"ס וראוי גם לזו. חייבין עליו משום פיגול שחט על מנת לאכול חוץ לזמנו ואכל אפילו בזמנו. ומשום נותר חוץ לזמנו ממש ולא חשב מתחלה. וקרוי קרבן. ויש בו מעילה ואף על גב שקדש (הנותר) לאכילת כהנים אין בהן מעילה מ"מ תורת מעילה שייכא ביה אם קדשי קדשים הן יש בהן מעילה לפני זריקה לכל הנהנה מהן ואם קדשים קלים הן יש מעילה בתימוריהן לאחר זריקת דמיהם לאפוקי תרומה דליתא בה כלל: **וכרת.** לאוכלה בטומאת הגוף ותרומה במיתה בידי שמים ימיו נקרעים אבל אינו חולץ עריריי: **אסור לאונן.** ק"ו ממעשר אבל תרומה מותרת לאונן בינבמות בפרק הערל (דף ע:) זר זריח ג' פעמים זרות אמרתי לך ולא אמינות. אונן כל זמן שלא נקבר מתו: **מחפ"ז.** מיתה בידי שמים לזר האוכלה או כהן טמא. וחומש לזר האוכלה בשוגג דכתיב (ויקרא כב) כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו אבל קדש משעה שיש איתר לכהנים בתרומה ואבל מידי מעילה שוב אין חומש בשגגת אכילתו. ויש דמוקמי לה בחומשין דחומשא ולא נהירא דהא רבינן ביה חומש דחומש בהקדש בפרק הזהב (בכא מציעא דף נד:): ואין

עשה והוה ליה [6]יום טוב עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה ביום טוב הוא דאסיר הא בחול שפיר דמי מ"ט אמר רב כשם שמצוה לשרוף הקדשים שנטמאו [7]כך מצוה לשרוף את התרומה שנטמאת ואמרה תורה [8]בשעת ביעורה תיהני ממנה היכן אמרה תורה מדרב נחמן [9]דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא [1]ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי [7]:[2]בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמר רחמנא לך שלך תהא להסיקה תחת תבשילך ואיבעית אימא מדרבי אבהו דאמר [8]רבי אבהו א"ר יוחנן [3]ולא בערתי ממנו בטמא ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר שמן של תרומה שנטמאת ואימא ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר שמן של קדש שנטמא לאו קל וחומר הוא [9]מה מעשר הקל אמרה תורה לא בערתי ממנו בטמא קדש חמור לא כ"ש א"ה תרומה נמי לימא ק"ו הוא הא כתיב ממנו ומה ראית מסתברא קדש לא ממעיטנא שכן סימן פנ"ק עכ"ם פיגול נותר קרבן מעילה וכרת אסור לאונן אדרבה תרומה לא ממעיטנא שכן מחפ"ז סימן מיתה חומש ואין

בק"ו דהא כלאו ק"ו נמי אמינא [4]דאמר עשה ודחי לא תעשה [5]ורב אשי הוא דאמר דמשני דיו"ט עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה וקשה לר"י דבפ"ק דביצה (דף ח: וסס) משמע א)דאין ליה לרבא דיו"ט עשה ולא תעשה הוא גבי אפר כירה [6]דפריך סוף סוף יו"ט עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דכיסוי דוחה לא תעשה ועשה אלא אמר רבא כו' ודוחק למימר דהס"ס ניחא ליה למיפרך [7]דיו"ט עשה ולא תעשה הוא דק"ל כרב אשי אבל רבא אע"ג דלית ליה ליו"ט עשה ולא תעשה מ"מ [8]אין כיסוי דוחה יו"ט [9]מלבדו [1]ור"י מפרש [2]דאמרי' בק"ו מנדרים ונדבות דדמו יו"ט אף על גב שלא נכרתו עליהם י"ג בריתות מילה [3]לכ"ש [4]וקסבר רבא דקריבין ביו"ט וליכא למיפרך מה לנדרים ונדבות שכן לצורך גבוה כדפריך בפ' ר' אליעזר דמילה (לקמן קלא:) מה לעומר ושתי הלחם שהן לצורך גבוה [5]דהא לא חובה הינהו ואפילו חטאות ואשמות לא מיקרו צורך גבוה כיון דאי לא חטא לא בעי לאייתינהו ואית ליה לרבא דיום טוב עשה ולא תעשה כדמוכח בגיטין דאיצטריך ק"ו דאי לאו ק"ו לא הוה צריך קרא למיפר [6]ורבא לא קאי אשאיפת קדשים [7]אלא הס"ס מייתי משום דמינה נמי שמעינן דאין שריפת קדשים דוחה יו"ט:

ה"ל יו"ט עשה כו'. וא"ת הכי אמוראי דלעיל דסברי דיו"ט לא תעשה גרידא מ"ט עלף מהכא דלא דמי עשה את לא"ל ומי אמי גוזרת פריך בפ"ק דיבמות (דף ו.) ושמא מיכן לא עלף [1]לפי שיכול לעשות אחר יו"ט [2]ת"ש: **הא בחול שפיר דמי מ"ט כו'.** תימה מהיכא תיתי דתרומה טמאה

אסורה בהנאה דבעי מ"ט [3]אי ממעשר הקל דלמשמע בסמוך איכא למיפרך מה למעשר שכן הל"ס ע"ג דפריך בהערל (יבמות דף עד:) וליכא למימר דהוה אסריגן ליה משום דאיקרי קדש דכתיב (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש או משום דהוקשה לקדשים דאמר במעילה בפרק הנהנה (דף יט.) דקדש אקשי רחמנא לתרומה וקדש גופיה אסור בהנאה כשנטמא אפילו אותו קדש [4]שהיה מותר בהנאה קודם כמו שנאמר בפרק לן שפיר מק"ו דמעשר או מהיקשא דמעשר דאמר בפרק כל שעה (פסחים דף כד.) דל"ל [5]א מאי פריך ומה ראית ואימא ממנו אתא למעוטי קדש ולא תרומה ואם נמעט קדש מהיכא תיתי איסור תרומה וי"ל דהוה גמרינן תרומה מדאיתקש לבכורים ובכורים למעשר כדאמרינן בהערל (יבמות דף עג:) ולקמן לא אמיך אק"ו [6]ב אלא מהיקשא [7]ג סמיך ומיהו קדש אתי שפיר בק"ו ממעשר כדאמרי' בפ' כל שעה (פסחים דף כד.) וליכא למיפרך שכן הל"ס ע"ג דכולהו אינהו בקדש בר מוידוי ואר"ת דמוידוי לא שייך למיפרך דלא שייך וידוי גבי קדש אבל בתרומה שייך דהא אגב מעשר מתודה נמי אתרומה כדאמר [8]ד וגם נתתיו ללוי זו תרומה ואין לה וידוי בפני עצמה [9]ואת"ת אכתי היכי ליף בק"ו קדש ממעשר הא ליכא למיפרך מה למעשר שכן טעון כסף אורה כדפריך בפרק בתרא דמכות (דף יח:) וחור"י דלא שייך פריכא אלא דוקא גבי חוץ לחומה כדהתם דבעי למילף דאוכל תודה או שלמים חוץ לחומה לוקה ממעשר ואם תאמר הכא אסריגן הסקה והדלקה בסיתורא הנאה [1]כ וערלה דאסורה בהנאה בשעת ביעור כדאמר בפרק כל שעה (פסחים מ:) ולא משכח התם עניש לרבנן דאסורים אלא בשרשיפא [2]ה וגרוע לדחות ולומר דשמן ובשר ותבואה חשיבי בעין טפי בשעת היסק מעניש: **כך אתה מצווה לשרוף את התרומה.** פי' בקונטרס משום דלא ליתי בה לידי תקלה לפי טעם זה גרלה דלאו דוקא שריפה אלא ה"ה שאר ביעור [3]ו וס"פ בהליה נאלו עוברין [4]ו ע"ז דבסוף תמורה ומאה בהדי הנשרפין וקתני התם הנשרפין לא יקברו ע"כ גרלה [5]ח דשריפה דוקא משום דדמיא לקדש [6]ט ומדרבנן א"ל מדאיקרי קדש [7]א ואם תאמר דאמר בספ"ק דפסחים (דף כ:) גבי תרומה טמאה שתעשה זילוף הא תנן בתמורה הרואי לקבורה קבורה פיגול כגון משקין ויש לומר דלא קאי אלא אערלה וכלאי הכרם ולא אתרומה דשייא בהנאה [8]ט: **אחת תרומה טמאה ואחת תרומה טהורה.** ואף על גב דדרש רבי אליעזר (בכורות דף לד. וסס) אחת תרומה טהורה ואחת תלויה [1]ב יניחנה במקום המוקצע ולא במקום הטורפה דאסור לגרום לה טומאה [2]ג התם דרש משמרת תרומותי משמע שתי תרומות בריכות שימור להיינו טהורה ותלויה [3]ד והכא דרש מלך [4]ה: **שכן פנקעב"ס.** מתרומה דהא הענייב שמשו אוכל בתרומה הבאה בפרטו אוכל בקדשים [5]: **פגול.** היינו חשב לאוכלו חוץ למקומו ובכלל זה הוי אוכל חוץ לחומה לוקה בקדשים ונותר היינו חשב לאוכלו חוץ לזמנו והוי נותר בכלל זה והוי אלא פיגול ונותר כי ההוא דאסר עון פיגול הוא הרי כבר נאמר לא יחשב ואסר עון נותר כו' (פסחים דף פז:) ולא כמו פיגול שבכל הס"ס דקרי פיגול דחשב לאוכלו חוץ לזמנו דהיינו נותר דהכא: **כרת.** שאינו מגיע לשאיס שנה שהוא מיתת כל אדם כדמשמע בשילהי מ"ק (דף כמ. וסס) דאמר התם רב יוסף כי הוה בר שיתין שנין עבד יומא טבא לרבנן אמר אשתא נפקי לי מכרת מ"ל אגיי נהי דנפק מר מכרת דשני מכרת דאמר התם מת ביום א' מיתה של זעם שנים מיתה של בהלה שלשה מיתה של כרת ומיתה בידי שמים אין לה זמן קבוע אלא שמת בשביל עון זה אפי' אין בידו עון אחר ואפי' לא"ל (לקמן דף נה.) יש מיתה בלא חטא בשביל עון זה יקלו ימיו [1]ז ומיהו בירושל' [2]ז קאמר דכרת אינו מגיע לחמשים ומפיק לה מאל תכריתו את שבט הקהתי וגו' [3]ז ואת עשו להם ומזו פי' אמרה תורה עשו להם תקנה אלא יומות בעבודתן קודם חמשים וכתיב אל תכריתו משמע כרת היינו שמת קודם חמישים ומיתה אשמעינן בתורה דקאמר התם היינו שמת עד שלשים דכתיב במדבר הזה יתמו ושם ימותו ולא נגזרה גזירה אלא על בני עשרים שימותו קודם חמישים [4]ח וקרי לה מיתה אבל זרעו אומר רי"ג [5]ח דאין בכרת אלא בהנהנו דכתיב בהו עריי ואין נראה ל"ר דהא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נה.) קאמר עריי דכתב רחמנא גבי דודתו למה לי לכדרבה כו' ואי אין זרעו נכרת אלא דוקא בהנהנו דכתיב עריי והא דלא קאמר במועד קטן (דף כמ. וסס) נהי דנפק מר מכרת דשני מכרת דבני מי נפק מר התם מיילי כשאין לו בנים קטנים ודוקא קטנים נענשים בעון אביהם ולא גדולים כדמשמע בפירקין (דף לב:) ומיהו קשה דבתורת הכהנים ממעטו אשת אח מן האם מכרת מדכתיב אשת אחיו [6]מ נדה היא מה נדה יש לה היתר [7]מא אף אשת אח דיש לה היתר [8]מב דהיינו מן האב [9]מג דשייא כשאין לה בנים [1]מד וכולו הס"ס משמע דיש בה כרת כמו בשאר עריות דהא מני לה גבי חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן ולפירוש ריב"א אחי שפיר דמצינן למימר דממעטו לה מעריי [2]מה ואין להאריך [ועי"ע תוספות יבמות ב. ד"ה אשת]:

עין משפט נר מצוה

סא א ב מיי' פ"ע מהל' תרומות הי"ד ופ"ז ה"ל טוש"ע י"ד סימן שלא סי"ט בהג"ה:

מוסף רש"י

ולא בערתי ממנו בטמא. דמשמע בין שאני טמא כו' הוא מתודה שלא בעבור בהנאה ולא הליקן בו את הנר, וכל שכן בעוכר, דלא ניתן אלא לאמילה ואפיה ומיכה, וממילא משמעינן מדלא הוצרך להתודות על עוכר, שמע מינה הכי קאמר אפילו בשעת הטומאה שלא יכולתי לאוכלו לא נתמיי להשלקה (יבמות עג:).

תוס' ישנים

א) וע"ל אית ליה לרבא דיו"ט עשה ולא"ת הוא דאי לא הוי אלא ל"ת גרידא אמאי מוקי קרא אמילאה דאיכא ק"ו ולוקמה כותר אי בשאר אליכא ק"ו ומיהו אסולבו **מ)** ק"ו אינא דמיפרך שכן נוהגים בכפרים בכאמר אמילה שאינה נוהגת ב"ש בפרים ואיכא דאמר עולת ראי' תוכים דקרינהו לבי"ב ביו"ט. **ס)** ומ"ש בפרק ר' אליעזר דמילה דבעי למילף מילה שלא בזמנה דלא דחי יו"ט לחוקיה מנותר ולאחיי מעולת שבת ויכולה בעי למילף הא אמילה אינא ק"ו:

ב) אע"ג דהוקשו כל עריות זה לזה דילמא קרא אתא לאשמועינן ג' בתוקים הכאים לאחר:

רבינו חננאל

תרומה טמאה ביו"ט אסור לשורפה, הא בחול מותר. מנלן אמר רבא כשם שמצוה לשרוף קדשים הפסולין בחול, כן מצוה לשרוף התרומה שנטמאת, ואמרה תורה בשעת שרפתה תהנה ממנה, שנאמר ואני נתתי לך את משמרת תרומותי בב' תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה, ואמר רחמנא בשתיהן נתתי לך, שלך תהא להסקה תחת תבשילך ליהנות ממנה. ור' יוחנן אמר מהכא לא בערתי ממנו בטמא, מן המעשר ממנו אינו מבער בטמא, אבל מבעיר בשמן תרומה שנטמאת. ואקשינן אמאי קא מרבית תרומה לתנאה, תרבה קודש שנטמא שמותר להנות ממנו. ודחינן (האי') ק"ו הוא, ומה מעשר הקל (יום) [אם] נטמא אסור בהנאה, קדש החמור לא כ"ש. אי הכי תרומה נמי נימא ק"ו ותהיה אסורה בהנאה. ודחי' הא כתיב במעשר ממנו, מכלל שיש אחר שמותר בהנאה כו'. ומיתיתן בק"ו, הקודש שכן חומר מן התרומה, כי הקודש יש בו חומרא שנעשה פיגול ונותר כי בשר הוא וקובע לו זמן לאכילתו ואם עבר נעשה נותר, והאוכל קודש וטומאתו עליו חייב כרת, והנהנה מן הקודש מביא קרבן מעילה, והוא קרבן לפיקר אסור לאונן, משא"כ בתרומה כי לא תמצא מאילו כולן בתרומה. אע"פ שהתרומה יש בה מיתה שנאמר ומתו בו כי יחללוהו, והנהנה ממנה משלם אותה וחומשה, ואין לה פדיון, ואסורה לזרים, מה שאין כן בקודש כי השלמים מותרין לישראל (שאין) [שהן] זרים, ואם נפסלו) יש להן פדיון, אפ"ה חומרות דקודש נפישי.

ח) [כיצה ח:], ג) תמורה נג:, ג) בכורות לד. ע"ש יבמות עד. ע"ש, ד) [יבמות שם ולקמן כו.], ה) יבמות עג:, ו) [פסחים כה.], ז) [ל"ל הגיתה], ח) [ויקרא כב], ט) [במעשר שני פ"ב מ"ו], י) [וע"ע תוספות פסחים כ: ד"ה לאוין], כ) [ביבמות עג: ד"ה שכן וכו' ומנו בפסיעות מתוקל לפורים לא תסיג משום מהמלאי טעמא נופא נפקא לן וכו'], ל) פ"ב דבכורים, מ) [כתוס' הרא"ש מביא כאן אמ הכ"ת מתוכא לעיל בדף כד: בתוס' ישנים אות ב ואתא"כ מקשה קושיא זו],

תורה אור השלם

1 וְדִבַּר יְיָ אֶל אַהֲרֹן וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתַי לְכָל קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֹק עוֹלָם:
במדבר יח ח

2 לֹא אֲבַלְתִּי בְּאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה וְלֹא נְתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי:
דברים כו יד

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הא בחול וכו' ואי"ת אבתי היכי יליף בק"ו, עיין זמיסס קפ ע"ש תוס' ד"ש ומה מעשר: **שם ד"ה כך אתה מצווה** וכו' ומדרבנן אי נמי מדאוריי' מדאיקרי קדש. עיין פסחים ס"ע ע"ב תוס' ד"ה אבל נעמא וכ"ע:

מוסף תוספות

א. הויא דחיא יו"ט. תוס' הכמ"ש. דהו"ל מילה עשה וי"ט ל"ת. דשב"ש. ב. כל כמה דלא ידעינן דיו"ט עשה ול"ת הוא. תוס' הכמ"ש. ג. מן המוכן, דקאמר התם דאע"ג דעביד כתישה אתי עשה דיסיוי ודחי ל"ת דיו"ט. תוס' הכמ"ש. ד. אליבא דהלכתא. תוס' הכמ"ש. ה. ס"ל מטעמא אחרינא. תוס' הכמ"ש. ו. כדדריש הכא. תוס' הכמ"ש. ז. ומש"ה הוצרך לתרץ דמכות כירה מוכן לודאי וכו'. תוס' הכמ"ש. ח. כגון כיסוי הדם או שריפת קדשים דלא לידחי יו"ט אבל מילה החמורה דחייא יו"ט. לכך הנכון לפרש דרבא ס"ל דיו"ט עשה ול"ת כסברא דהתם, דכי אצטרך לבדר, למעוטי מילה שהיא חמורה. ריטב"ש. ט. ורבא ידע שפיר דיו"ט עשה הוא. תוס' הכמ"ש. י. שנכרתו עליה י"ג בריתות. רמב"ן. יא. שתדחה יו"ט. רמב"ן. יב. הכא איכא למיפרך הכי. תוס' הכמ"ש. יג. ורב אשי סבר נדרים ונדבות אינן קריבין ביו"ט, הלכך ק"ו ליכא. רמב"ן. וא"ת כיון דרבא ס"ל דיו"ט עשה ול"ת הוא, אמאי אצטרך לאתויי קרא ד"לבדר". תוס' הכמ"ש. תיפוק לי משום דהו"ל יו"ט עשה ול"ת ולא מצי דחי לי' עשה דשריפת קדשים, י"ל דאה"נ אלא, מי סב"ל. יד. ולמילה שלא בזמנה אצטריכא. רמב"ן. טו. בפ"ב דביצה, דאינה נוהגת בנשים, ואינה מצוה עוברת ויש לה תשלומין כל ז', מיהא איכא למפרך מה לעולת ראייה דין הוא שתדחה יו"ט שלא יהא שלחנך מלא ושלחן של רבך ריקן, וכה"ג פריך גבי נדרים ונדבות בפ"ב דביצה, ומבייהיו איכא למילף, מאוכל נפש ועולת ראייה. תוס' הכמ"ש. טז. דלא הוי עשה, הא דקי"ל בכל דוכתא דאתי עשה ודחי ל"ת. תוס' הכמ"ש. יז. דשאני הכא דאינה מצוה עוברת. תוס' הכמ"ש. יח. ולא דמי לכלאים בצציית שאם עבר זמנה בטלה. תוס' הכמ"ש. יט. דממנו של כהן הוא. ריטב"ש. כ. [ש]נטמא אחד דזריקה. תוס' הכמ"ש. כא. אי יליפינן תרומה מקדש. תוס' הכמ"ש. כב. דפריכא הוא. תוס' הכמ"ש. כג. דפ' הערל. תוס' הכמ"ש. כד. אפי' היו תרומה וקדשים אסורים בהנאה אמאי צריך קרא להתירם בהסקה תחת תבשילו, והרי. תוס' הכמ"ש. כה. משום דבשעת הבערה לא חשיב להו בעין. תוס' הכמ"ש. כו. אם הי' מפרר וזורה לרוח או מטיל לים. תוס' הכמ"ש. כז. גבי הא דתנן לא יקרא לה שם עד שתאפה ופי' לפי שאינו יכול לשורפה ולא ליתנה לפני כלבו ביו"ט משום שאסור לבערה ביו"ט, משמע דאי לאו משום יו"ט הי' יכול ליתנה לפני כלבו. תוס' הכמ"ש. כח. [ב]תרומה הראוי לשורפה. רמב"ן. כט. הטענינה שריפה כקדש. רמב"ן. ל. טענה שריפה. רמב"ן. לא. דכתיב בי' באש ישרף. תוס' הכמ"ש. לב. צריכין שימור. תוס' הכמ"ש. לג. והיכי נפקי מקרא ג' תרומות טהורה וטמאה ותלויה, די"ל משום דכתיב נתתי לך משמרת תרומתי, דקאי 'תרומתי'. תוס' הכמ"ש. לד. דטמאה לאו בת שימור היא. תוס' הכמ"ש. לה. ד"לך" שייך אטמאה לדבר"ה להיתר הנאה [דאתלויה לא שייך, דתלויה לאו שלך היא. תוס' הכמ"ש דאינה ראויה לכלום]. תוס' בכורות לד. ד"ה אמאי. לא להסקה ולא לאכילה. תוס' הכמ"ש. לו. שהי' ראוי לחיות אם לא ענן זה. תוס' הכמ"ש. לז. ועבודתם עד נ', דכתיב מבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה. תוס' מ"ק כמ. ד"ה מת נממשים. לח. שהלכו במדבר, שימות קודם שיגיע לס'. תוס' הכמ"ש. דאמרי' לא מת א' מהן פחות מבן ס'. תוס' מ"ק כמ. ד"ה ומיתה בידי שמים. לט. דמכרת לא שמעי' ערירי. תוס' יומא ב. מ. באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר, אתה אומר באשת אחיו מאביו או אינו אלא באשת אחיו מאמו וכו' ת"ל. תוס' יומא ב. מא. ויש לה איסור. תוס' יומא ב. ד"ה אשת. מב. ויש לה איסור. תוס' יומא ב. ד"ה אשת. מג. אם יש לה בנים אסורה. תוס' יומא ב. ד"ה אשת. מד. משמע דאתא למעוטי אשת אחיו מאמו דאין בה כרת. תוס' יומא ב. מה. דכתיב בההוא קרא, אבל כרת יש בה וכו' ולא יתכן פי' זה לרש"י שאומר [הכא] דכל כרת הוא וזרעו נכרת דהיינו דאיכא בין כרת למיתה בידי שמים, אלא לריב"א שאומר דאין נכרת הוא וזרעו אלא בעריות דכתיב בהו ערירי, וחילוק יש בין מיתה לכרת כדאמר בירושל' דכרת בן נ' וכו' ומיתה היא בס'. תוס' יומא ב. ד"ה אשת.